

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, доцента Тильчика В'ячеслава В'ячеславовича на дисертацію Кузнецової Євгенії Андріївни «Фінансово-правове регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження Кузнецової Євгенії Андріївни не викликає сумнівів і заперечень з огляду на те, що на сьогодні ринок цінних паперів став однією із найбільш динамічних складових національної та світової валютно-фінансової системи, що справляє відчутний вплив також і на фінансово-господарські відносини нашої держави.

Відомо, що РЦП здійснює перерозподіл тимчасово незадіяних фінансових ресурсів межах вітчизняної економіки. У свою чергу, це сприяє наступному зростанню макроекономічних показників та прискоренню відтворювальних процесів в країні. Саме за допомогою РЦП відбувається перетворення фінансів господарюючих суб'єктів інвестиції та забезпечується можливість залучення фінансових ресурсів у сфері економіки України.

Зауважимо, що умовах національного розвитку РЦП країні змінюються вимоги до діяльності його учасників, залучаються новітні фондові інструменти, здійснюється формування довіри інвесторів та інших учасників РЦП до фінансового ринку, росте світова конкурентоспроможність. У таких умовах слід здійснювати своєчасне розроблення та реалізацію фінансово-правових норм, що направлені на врегулювання відносин на РЦП, з метою запобігання вчиненню недоліків у фінансово-правовому регулюванні відносин на даному ринку.

У зв'язку з чим, удосконалення фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів – відповідальне та складне завдання для країни, вирішення якого потребує ґрунтовного наукового дослідження. Аналіз законодавства, наукових джерел, статистичних матеріалів,

правозастосовної практики дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі дослідження та вирішення проблематики фінансово-правового регулювання медичного забезпечення поліцейських варто застосовувати якісно нові підходи. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження, що свідчить про його актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів визначається тим, що запропонована наукова робота є однією з перших спроб представити та обґрунтувати комплексне уявлення про сутність та особливості фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів. За результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень та висновків.

Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети та дав змістовні відповіді на поставлені завдання. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сучасності та можуть бути використані на практиці.

Запропоновано авторське визначення правової категорії «ринок цінних паперів» як фінансово-правова система, в якій забезпечується взаємодія його учасників процесі функціонування даного ринку метою мобілізації, розподілу та використання тимчасово виведених з обігу коштів для досягнення стратегічних цілей та завдань.

Дисертантом вдосконалено категорію «професійні учасники РЦП», зокрема це юридичні особи та/або фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, зареєстровані у встановленому законом порядку, які на підставі ліцензії, виданої Національною комісією цінних паперів та фондового ринку, провадять наступні види професійної діяльності: брокерську діяльність; дилерську діяльність; андеррайтинг; діяльність управління цінними паперами; депозитарну діяльність; діяльність організації торгівлі; клірингову діяльність; діяльність адміністрування недержавних пенсійних фондів; діяльність

управління майном для фінансування об'єктів будівництва та/або здійснення операцій нерухомістю; діяльність кредитного рейтингу (рейтингування) та відповідно володіють спеціальною господарською правосуб'єктністю.

Крім цього, автор доопрацював визначення «професійна діяльність на РЦП», зокрема це підприємницька діяльність юридичних осіб та/або фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності та банків надання послуг розміщення та обігу цінних паперів та їх похідних, обліку прав та здійснення розрахунків за ними, управління активами, що має виключний характер та здійснюється на підставі ліцензії у порядку встановленому законодавством.

В дисертації надається авторське визначення терміну «інфраструктура ринку цінних паперів» та запропоновано внести його до законодавства у такій редакції: сукупність окремих складових РЦП, зміст яких проявляється у здійсненні спільної діяльності інвесторів та емітентів, включаючи організацію професійного посередництва, технічних механізмів, інформаційного та торговельного майданчиків з метою здійснення операцій з цінними паперами.

Доведено необхідність створення Єдиної біржової фондової системи України. Це сприятиме забезпеченню цілісності та прозорості біржового ринку цінних паперів, підвищенню ліквідності і конкурентоспроможності, відповідно, інтеграції у світовий організований фондовий ринок.

Обґрунтовано, що під фінансово-правовою відповідальністю професійних учасників за правопорушення на РЦП слід розуміти вид державного примусу, що полягає у вжитті певних негативних (фінансових) заходів до осіб, допущено порушення правових норм законодавства про обіг та випуск цінних паперів. Під час аналізу чинного законодавства автором було визначено, що на професійного учасника накладаються штрафні санкції за наступні правопорушення: здійснення професійної діяльності без ліцензії, подання недостовірної інформації про професійну діяльність, невиконання або несвоєчасне виконання рішень Національної комісії цінних паперів та фондового ринку, незаконне поєднання основної професійної діяльності іншою професійною діяльністю, порушення вимог законодавства питань запобігання

та протидії легалізації (відмиванню) доходів, що отримані злочинним шляхом тощо.

З метою подальшого розвитку фінансово-правового регулювання професійних учасників ринку цінних паперів, автором запропоновано низку заходів, зокрема: прийняти Закон України «Про ринок інструментів» та Закон України «Про здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів»; визначити сутність професійної діяльності на РЦП; систему її видів (підвидів) та взаємозв'язок між ними; функції професійних учасників у відносинах (у першу чергу, договірних); критерії яким повинні відповідати професійні учасники при здійсненні діяльності; надати можливість бути професійними учасниками РЦП і громадянам (фізичним особам), зареєстрованим суб'єкти підприємницької діяльності; визначити основні засади легітимації їх діяльності; форми й методи державного регулювання та саморегулювання професійної діяльності; види та порядок притягнення до відповідальності професійних учасників РЦП; надати визначення фінансово-правової відповідальності професійних учасників РЦП, а також конкретизувати санкції, які будуть застосовуватися до професійних учасників за відповідні правопорушення; удосконалення конкурентоспроможності РЦП, шляхом створення сприятливих умов □ боку державної політики стосовно оподаткування на РЦП; ліквідувати корупційну складову на РЦП для повернення довіри інвесторів та забезпечити їх захист у судових органах; узгодити суперечності у законодавстві; вирішити питання рівня професійності учасників РЦП, а також на законодавчому рівні закріпити класифікацію професійних учасників РЦП; здійснити реформи для вдосконалення системи фінансово-правового регулювання професійних учасників РЦП; впроваджувати міжнародні стандарти у роботі професійних учасників РЦП.

Слід вказати, що дисертант, по-перше, не просто акцентує увагу на існуванні зазначених проблем у сфері фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів, але й пропонує досить цікаві пропозиції щодо її вирішення; по-друге, формує власну позицію

стосовно даної проблеми, що має комплексний характер, а обґрунтування власної позиції забезпечується в кожному розділі дисертації. Крім цього, автор надає цілу низку чітких пропозицій стосовно необхідності внесення змін до системи законодавства з метою практичної реалізації напрацьованих ним висновків.

Таким чином, з урахуванням зазначеного можна стверджувати, що новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому розв'язанні конкретних питань.

Обґрунтованість наукових положень дисертації та достовірність одержаних результатів підтверджена теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням праць вітчизняних та зарубіжних вчених, комплексним аналізом чинного законодавства, а також проектів нормативно-правових актів, що стосуються тематики дослідження.

У першу чергу, з позитивного боку слід відмітити надзвичайно чітке та правильне визначення автором роботи об'єкта та предмета дослідження, що на жаль, сьогодні не часто зустрічається в наукових роботах такого рівня. У свою чергу, правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило автору зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію реальним внеском в науку фінансового права.

Крім того, під час дослідження було використано широкий спектр як загальних, так і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, застосування яких дозволило всебічно проаналізувати об'єкт дослідження, а саме: історико-правовий метод, порівняльно-правовий метод, методу системно-структурного аналізу, функціональний метод, соціологічний метод, метод прогнозування тощо. Усі ці методи автор застосовував у взаємозв'язку та взаємодії, відповідно до поставленої мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження.

Наразі суттєвим науковим підґрунтям для виконання дослідження стали загальнотеоретичні наукові праці, розробки провідних вітчизняних фахівців у

галузі адміністративного та фінансового права, зокрема: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, І. Г. Андрущенко, А. І. Берлача, В. Т. Білоуса, І. Л. Бородіна, Л. К. Воронової, І. П. Голосніченка, Є. В. Додіна, Р. А. Калюжного, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Копана, Є. Б. Кубко, О. В. Кузьменко, М. П. Кучерявенка, П. С. Лютікова, Д. Б. Мартиненко, В. І. Олефіра, О. П. Орлюк, П. С. Пацурківського, В. І. Полуховича, Н. Ю. Пришви, О. П. Рябченко, О. Г. Стрельченко, В. В. Тильчика, О. В. Тихонової, В. С. Торкановського, В. С. Щербини та ін.

Дисертантом також було використано і праці відомих вітчизняних економістів. Зокрема були використані окремі напрацювання М. О. Бурмаки, М. О. Кужелева, О. М. Мозгового, І. Р. Назарчука, А. В. Попової, А. А. Рибальченка, В. В. Резнікової та ін.

Як видно з аналізу цього переліку, під час дослідження автор спирався не лише на праці відомих вчених правників, але також враховував досягнення та напрацювання фахівців у галузі економіки, філософії, адміністративного права, а також фінансів. Більше того, в дисертації вивчена та проаналізована періодична література, присвячена даній проблематиці, що свідчить про спробу синтезувати поряд з загальноприйнятими поняттями новітні підходи стосовно удосконалення фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів.

Суттєвою є також емпірична база проведеного дослідження, яку складають узагальнення практичної діяльності професійних учасників ринку цінних паперів; законодавчі та нормативно-правові акти, загальнотеоретична та спеціальна література, відповідні наукові розробки з фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів; опитування та анкетування підприємців, керівників підприємств, брокерів, дилерів (415 осіб); офіційні звіти та довідки, а також інші аналітичні матеріали з проблем дослідження.

Наукова та практична значимість отриманих результатів підтверджена відповідними актами впровадження та полягає в тому, що

сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції спрямовані на подальше вдосконалення законодавства в сфері діяльності професійних учасників ринку цінних паперів та використовуються: у практичній діяльності – у правозастосовній практиці суб'єктів господарювання, які здійснюють професійну діяльність на ринку цінних паперів (довідка ТОВ «ТАГ Консалтинг» від 22 вересня 2020 року № 22092020, довідка АТ «ФК «ВЕРНУМ» від 06 жовтня 2020 року № 06/10/20-01); у науково-дослідній діяльності – для формування низки пропозицій щодо удосконалення фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів; у процесі правотворчості – під час розроблення нових нормативно-правових актів і вдосконалення чинного законодавства, яке визначає правові засади діяльності професійних учасників ринку цінних паперів. Результати проведеного дослідження також можуть бути використані у науково-дослідній роботі для подальшого розвитку положень науки фінансового права. З позитивного боку слід відмітити той факт, що практична значимість результатів дослідження підтверджена відповідними актами, які містяться у додатках.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації достатньо повно викладені в анотації та наукових публікаціях. Анотація містить стислий опис основних положень і результатів дослідження і повністю відображає зміст дисертації. Дисертацію, анотацію та наукові публікації оформлено відповідно до встановлених законодавством вимог.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні, досить повно викладено в 9 опублікованих автором публікаціях, серед яких 4 статей, що опубліковані у наукових фахових виданнях, 1 стаття – в науковому періодичному виданні іншої держави та 4 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Їх зміст, викладений у наукових фахових виданнях та оприлюднений на міжнародних науково-практичних конференціях, відповідає тексту дисертації.

Оформлення дисертації Кузнецової Є.А. відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно

дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою.

Вибрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів. При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності, непересіченності, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, в основному правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – удосконалення фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів.

В цілому дисертаційне дослідження виконане на належному рівні.

Разом з тим, аналіз дисертації дає підстави зробити наступні **зауваження та рекомендації**:

По-перше, дисертанту варто було б розробити проект закону запропонованих пропозицій у висновках, зокрема це стосується визначення категорії інфраструктури ринку цінних паперів.

По-друге, бажано було у дисертації більш деталізувати класифікацію обов'язків професійних учасників ринку цінних паперів.

По-третє, в роботі доцільно було б більше уваги приділити напрямкам вдосконалення фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів.

По-четверте, дисертанту бажано було більш детально розкрити проблеми здійснення професійної діяльності на ринку цінних паперів.

Підсумовуючи викладене, слід підкреслити, що зазначені зауваження вказують у більшій мірі на складність досліджуваної автором проблематики та мають дискусійний характер. Вони суттєво не впливають на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження Кузнецової Є.А. Дисертація має науково-

теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які формують нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють підвищенню якості фінансово-правового регулювання діяльності професійних учасників ринку цінних паперів.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно, з використанням останніх досягнень науки фінансового права. Всі сформовані в ньому положення та висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора, таким чином наукова і практична цінність дисертації є повністю обґрунтованою та доведеною. Дисертаційна робота виконана вперше і поглиблює існуючі знання юридичної науки, зокрема є суттєвим внеском до теорії фінансового права. Дисертація є завершеною, самостійно підготовленою, кваліфікаційною, науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Таким чином, за своєю актуальністю, рівнем наукового вирішення досліджених проблем, практичним значенням отриманих висновків та пропозицій, їх науковою обґрунтованістю і достовірністю наукове дослідження Кузнєцової Євгенії Андріївни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016

року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40. Відповідно, Кузнецова Євгенія Андріївна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

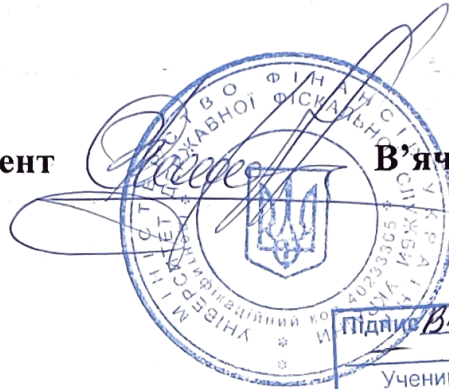
Офіційний опонент:

Начальник кафедри адміністративного права

і процесу та митної безпеки

Університету ДФС України,

доктор юридичних наук, доцент

В'ячеслав ТИЛЬЧИК

